

Józef Wiesław Rosłon

"Jakob und wir : exegetische und motivgeschichtliche Beobachtungen zu den wichtigsten Texten der Jakobsgeschichte", Günter Krinetzki, współpraca: Walter Kettler, Regensburg 1979 : [recenzja]

Collectanea Theologica 50/3, 212-213

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zbiór cudów w 2 Krl 4); cud z żelazem pływającym po wodzie w 2 Krl 6 i śmierć Elizeusza w 2 Krl 13. Widzi wpływ tych opowiadań na cudowne opowiadania w ewangelii Marka: o wskrzeszeniu córki Jaira i nakarmieniu rzeszy 5000 ludzi (porównuje tu inne teksty NT o cudownym nakarmieniu).

W trzeciej części zajmuje autora odpowiedź człowieka w Starym Testamencie na znaki Boskie. Jest nią poznanie Boga (przez znaki zdziałane w tradycji wyjścia, w kręgu prorockim, w deuteronomistycznej teologii dziejów i jako nadzieja na przyszłość) lub zatwardziałe serce (w opowiadaniu o plagach egipskich i cudzie nad Morzem, nierozsądek ojców i zapominalstwo synów Izraela o cudach pustyni, oraz odpowiedź Boga na to jak i na nieposłuszeństwo narodu w ogóle). Po podsumowaniu następują przypisy z numeracją kolejną w każdej części osobno. Jest to bardzo użyteczny podręcznik na temat cudów w Biblii w formie wygodnej do korzystania, małego i zgrabnego formatu.

o. Józef Wiesław Roston OFMConv., Warszawa

Günter KRINETZKI, *Jakob und wir. Exegetische und motivgeschichtliche Beobachtungen zu den wichtigsten Texten der Jakobsgeschichte* (współpracownik: Walter Kettler), Regensburg 1979, Verlag Friedrich Pustet, s. 109 (*Schlüssel zur Bibel*).

Poręczny tomik w płótnowanym kartoniku, jak zwykle się oprawiać książki, które bywają częściej używane, stanowi w serii *Klucz do Biblii* wspólną pracę dwóch teologów katolickich z uniwersytetu w Ratyżbonie. G. Krinetzki wykłada Stary Testament, a W. Kettler — teologię praktyczną. W tym mariażu spróbowano zaktualizować i przybliżyć treść Biblii potrzebom duszpasterskim chwili obecnej bez uronienia cennych treści biblijnych, za co odpowiedzialność wziął bibliista, ale w sposób zrozumiały dla potrzeb współczesnego czytelnika, za co odpowiedzialny jest pastoralista. Każdy z nich pracuje własną metodą. Zastrzegają się we wprowadzeniu, że książka nie jest przedstawieniem oryginalnych badań naukowych, lecz próbą zastosowania do niektórych tekstów Księgi Rodzaju dotyczących dziejów praojca narodu wybranego, Jakuba, metody nie tylko biblijnej, ale zwłaszcza metody psychologii głębi C. G. Junga, spodziewają się bowiem, że przyniesie ona życiowe (egzystencjalne) korzyści ze zrozumienia głębszego tekstów biblijnych dla fachowców i badaczy świeckich.

Do badania wybrano pięć tekstów ilustrujących kontakt interpersonalny patriarchy z najbliższym mu człowiekiem — rodzonym bratem Ezawem i z Bogiem (czy powiedzmy ogólnie — ze światem boskim), mianowicie: narodziny Jakuba i Ezawa (Rdz 25, 21—26a), sprzedaż przez Ezawa prawa pierworodztwa (25, 29—34), sen Jakuba w Bet-el (28, 10—22), walkę Jakuba z Bogiem (32, 23—33) oraz przeprosiny Jakuba z Ezawem (Rdz 33). Na końcu następują przypisy do całej książki i wykaz literatury.

Krinetzki zastrzega się, że nie pojmuje opowiadań z Rdz w sensie historii osób, lecz symbolów różnych kultur dochodzących do konfrontacji i ewentualnie wzajemnego kontaktu różnych szczepów, których nazwy potem w tradycji stały się imionami własnymi praojców szczepu. Autor odpowiedzialny za stronę bibliistyczną (Krinetzki) uznaje źródłowe dzieła (pisma) Pięcioksięgu w kolejności i czasie dotychczas powszechnie przyjmowanym: Jahwista ok. 950 r. — przed Chr., Elohista — między 850 i 750 r., źródłowe pismo deuteronomiczne (nie wchodzi tu w grę, bo nie ma udziału w dziejach Jakuba) — krótko przed reformą Jozjasza (622 r.), wreszcie pismo Kapłańskie — w niewoli babilońskiej i tuż po niej zebrane.

Każdy z pięciu wchodzących w rachubę urywków opracowany został przez autorów według takiego samego schematu czteropunktowego, przy czym w punkcie czwartym występuje cztery lub pięć kwestii szczegółowych.

Schemat wygląda następująco: 1. Tekst, 2. Objaśnienie egzegetyczne, 3. Równoległe teksty z analogicznym motywem w Biblii i poza nią, 4. Zaktualizowanie tekstu. Tu następuje nawiązanie do współczesnych zagadnień moralnych lub polityczno-społecznych, w których odnajduje się motyw psychologiczny analogiczny do omawianego tekstu biblijnego.

I tak przy pierwszym tekście jest mowa o projekcji własnego zła na przedmiot zastępczy i wypędzeniu go dla uzyskania świadomości pojednania z bóstwem, przebiegania za własne winy. Takim „kozłem ofiarnym” i projekcją win Izraela jest postać Ezawa. Pod tym kątem widzenia patrzy się z kolei na stosunki wzajemne między chrześcijanami i Żydami, Żydami i Arabami, chrześcijanami różnych wyznań, na zjawisko nienawiści rasowych, apartheidu i uciskania mniejszości, by wreszcie spojrzeć na wewnętrzne ścieranie się dobra ze złem w każdym człowieku. Tą drogą konsekwentnie postępując, przez ukazywanie motywacji w skali historycznej i z pogłębieniem psychologicznym pomagają autorzy czytelnikowi w świetle tekstu biblijnego zrozumieć lepiej własną egzystencjalną sytuację. Człowiek współcześnie żyjący może usłyszeć do siebie skierowane orędzie biblijne, utożsamić się z bohaterami tekstów i wyciągnąć wnioski odnośnie własnego życia. Książeczka niewielka, a bardzo interesująco napisana i praktyczna.

o. Józef Wiesław Roston OFMConv., Warszawa

Alois GRILLMEIER SJ, *Jesus der Christus im Glauben der Kirche*, tom I: *Von der Apostolischen Zeit bis zum Konzil von Chalcedon* (451), Freiburg-Basel-Wien 1979, Verlag Herder, s. 826.

Znany historyk dogmatów i znawca Ojców ogłosił drukiem pierwszy tom swego dzieła zaplanowanego na trzy tomy. W pierwszej części omawia autor narodziny chrystologii (*Die Geburt der Christologie*). Poczynając od obrazu Chrystusa, jaki nam podają synoptycy, przechodzi autor do chrystologii św. Pawła, by naszkicować chrystologię św. Jana, u którego osiąga ona swój nowotestamentowy szczyt: „Słowo stało się ciałem”. Słowo to jest Bogiem z Boga i w Bogu, Stworzycielem, Dawcą objawienia, Jednorodnym Synem Ojca w ciele.

Chrześcijańscy pisarze II w., powołując się na Pismo św., podkreślają prawdziwe bóstwo i prawdziwe człowieczeństwo Chrystusa, stwierdzając rzeczowo Jego jedność. Mimo wszystko (z wyjątkiem Melitona z Sardes) nie sformowali jeszcze nauki o jednej osobie w dwóch naturach. Występuje także u nich zagadnienie stosunku Logosu do Ojca czyli problem chrześcijańskiego monoteizmu oraz z okazji polemiki z Celsusem — zarysowuje się samo sedno tajemnicy Wcielenia: jak Bóg może stać się człowiekiem?

Apologetów absorbuje dalej problematyka II w., chociaż występują już próby głębszej refleksji nad zjednoczeniem bóstwa z człowieczeństwem w Chrystusie, którego jedność raczej intuicyjnie stwierdzają. Pojawia się także (u Tertuliana) formuła o „dwojakim stanie bytowania (*duo status*), niezłanym, ale zjednoczonym w jednej osobie, Boga i Jezusa Człowieka”, ale w tę formułę Tertulian bliżej nie wnika. Jedność wewnętrzną Boga i Człowieka wyjaśnia się przy pomocy stoickiej *krasis*. Schemat *Logos — sarks* zaciąży nieszcześliwie na późniejszej chrystologii i stanie się okazją do głębokich rozbieżności.

Druga, najobszerniejsza część (s. 283—614), zatytułowana *Die ersten theologischen Deutungen*, obejmuje okres od Orygenesa do soboru Efeskiego (431). Nie ulega wątpliwości, że spuścizna otrzymana od Apologetów, a kontynuowana przez Klementa Aleksandryjskiego, Orygenesa i innych, wywierała swój wpływ, chociaż zdaniem autora w tym okresie występują pewne luki w chrystologii. Między Orygenesem i Soborem Nicejskim